АЗӘРБАЈЧАН ССР ЕЛМЛӘР АКАДЕМИЈАСЫНЫН ХӘБӘРЛӘРИ
Әдәбијјат, дил вә инчәсәнәт серијасы, 1982, № 1

ИЗВЕСТИЯ АКАДЕМИИ НАУК АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ ССР
Серия литературы, языка и искусства, № 1, 1982

ХРОНИКА

КӨРКӘМЛИ ЈАЗЫЧЫ ВӘ ПЕДАГОГ

1981-чи илин декабр ајында Азәрбајчан ССР ЕА-нын ичлас салонунда Азәрбајчан ССР Елмләр Академијасы вә Республика Јазычылар Иттифагынын көркәмли Азәрбајчан јазычысы вә педагогу Абдулла Шаиг Талыбзадәнин анадан олмасынын 100 иллијинә һәср едилмиш биркә јубилеј елми сессијасы кечирилмишдир.

Романтизмдән сосиализм реализминә кими мүрәккәб бир јарадычылыг јолу кечмиш Абдулла Шаиг өз дөврүнүн һәртәрәфли инкишаф етмиш шәхсијјәтләриндән бири олмагла јанашы, чохчәһәтли әдәби-ичтимаи вә педагожи фәалијјәти илә дә милли мәдәнијјәтин чичәкләнмәсинә, милли зијалылар тәбәгәсинин јаранмасына вә демократик истигамәтдә формалашмасына јахындан көмәк етмишдир. О, бүтүн һәјаты боју доғма халгынын хидмәтиндә дајанмыш, онун маарифләнмәси, габагчыл дүнја мәдәнијјәтиндән бәһрәләнмәси уғрунда чалышмыш, Азәрбајчан әдәбијјатынын вә инчәсәнәтинин тәрәггиси үчүн әлиндән кәләни әсиркәмәмишдир. Абдулла Шаиг өз дәрин һуманизми вә тәбии исте'дады илә чохмилләтли Совет әдәбијјатынын јаранмасына вә инкишаф етмәсинә дә мүсбәт тә'сир көстәрмишдир. Халга бағлы көкләринә, үмумбәшәри гајәсинә көрә Абдулла Шаиг јарадычылығы бу күн дә өз әһәмијјәт вә тәравәтини горујуб сахлајыр.

Јубилеј сессијасыны кириш сөзү илә Азәрбајчан ССР ЕА ичтимаи елмләр бөлмәсинин академик-катиби М. Ч. Чәфәров ачмышдыр. О, гејд етмишдир ки, Шаиг бүтүн варлығы илә доғма халгына бағлы олан, халгынын дәрин һөрмәт вә мәһәббәтини газанан көркәмли сөз усталарымыздандыр. Абдулла Шаиг јарым әсрдән чох Азәрбајчанын ичтимаи һәјатында баш верән һадисәләрин диггәтли мүшаһидәчиси олмушдур. Лакин о, тәкчә мүшаһидәчиликлә кифајәтләнмәмиш, бу һәјатын дәјишдирилмәсиндә, јенидән гурулмасында фәал иштирак етмишдир. Шаиг ичтимаи мүбаризә мејданында јазычы, драматург, педагог, журналист, тәнгидчи, тәрчүмәчи кими чалышмышдыр.

Филоложи елмләр намизәди Јагуб Исмајыловун «Көркәмли јазычы вә маарифчи» адлы мә'рузәсиндә Абдулла Шаигин әдәби-бәдии вә педагожи ирси диггәт мәркәзинә чәкилди. Мә'рузәчи Шаигин маарифчи көрүшләрини, онун чохиллик педагожи фәалијјәтини, јени зијалылар нәслинин тәрбијә едилмәсиндәки әһәмијјәтли ролуну мә'налы вә конкрет фактларла көстәрди.

Филоложи елмләр намизәди Әфлатун Мәммәдов «Шаигин шәхсијјәти» мөвзусунда мә'рузә етди. О, мүхтәлиф архив сәнәдләринә вә Шаигин өз јарадычылығына әсасланараг көркәмли јазычынын һуманист инсани кејфијјәтләриндән — гајғыкешлијиндән, һәссаслығындан, әмәксеврлијиндән данышды; Шаигин шәхсијјәтчә формалашмасына тәкан верән мүһитдән, онун әгидә јолдашларындан бәһс етди.

Сессијада фәлсәфә елмләри доктору Мидһәт Ағамировун «Абдулла Шаигин дүнјакөрүшүнүн әсаслары» адлы мә'рузәси динләнилди. Мә'рузәчи көстәрди ки, Шаигин јарадычылығы һәмишә халгла сых бағлы олмуш, демократик идејаларын тәнтәнәсинә хидмәт етмишдир. Абдулла Шаиг јенилијин јарадычыларындан бири вә чошғун тәрәннүмчүсү кими чыхыш етмиш, мүхтәлиф әсәрләриндә һагсызлығы, әдаләтсизлији, истисмары вә инсан һүгугунун тапдаланмасыны тәнгид атәшинә тутмушдур. Бүтүн бунлар исә Шаигә ингилабы баша дүшмәјә вә онун тәрәфинә кечмәјә көмәк етмишдир.

Педагожи елмләр доктору Чамал Әһмәдов «Абдулла Шаигин педагожи фәалијјәти» мөвзусунда мә'рузә етди. Мә'рузәдә Шаигин билавасит мүәллимлик фәалијјәти, Совет Азәрбајчанынын илк ана дилли орта тәдрис мүәссисәләриндән бири олан Шаиг адына нүмунә мәктәбинин иш принсипләри илә јанашы педагог-јазычынын методики вәсаитләр јаратмаг саһәсиндәки хидмәтләринә вә онун ушаглар үчүн јаздығы әсәрләрә, тәртиб етдији дәрсликләрә дә мүһүм диггәт јетирилди. Мүәллиф Шаигин бәдии-педагожи ирсинин бу күнүн мәктәблиләри үчүн дә тә'сирли тәрбијә мәнбәји олдуғуну гејд етди.

Сәнәтшүнаслыг намизәди Әдилә Әлијеванын мә'рузәси «Абдулла Шаигин драмларынын сәһнә тарихи» адланырды. Драматуркија Шаигин јарадычылыг ирсиндә лајигли јер тутур. Хүсусилә Совет һакимијјәти илләриндә Шаиг драм жанрына ардычыл мараг көстәрмиш, республика театрларынын репертуарында мөһкәм јер тутан бир сыра мараглы сәһнә әсәрләри јаратмышдыр. Мә'рузәчи әсас диггәти Шаигин драм әсәрләринин жанр спесификасына вә онларын сәһнә тәчәссүмүнә јөнәлтди.

Әсасән јени материаллар вә тапынтылар үзәриндә гурулмуш мә'рузәләр диггәтлә динләнилди.

Севда Һәсәнова

АЗӘРБАЈЧАН ССР ЕЛМЛӘР АКАДЕМИЈАСЫНЫН ХӘБӘРЛӘРИ
Әдәбијјат, дил вә инчәсәнәт серијасы, 1982, № 1

ИЗВЕСТИЯ АКАДЕМИИ НАУК АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ ССР
Серия литературы, языка и искусства, № 1, 1982

ХРОНИКА

ҺЕЧ КИМ УНУДУЛМУР

1981-чи ил декабр ајында Азәрбајчан ССР Елмләр Академијасы Азәрбајчан Јазычылар Иттифагы илә бирликдә Исмајылбәј Гутгашынлынын анадан олмасынын 175 иллијинә һәср олунмуш елми сессија кечирди. Бу јубилеј сессијасы Гутгашынлыја һәср олунмуш илк сессија иди.

Сессијаны кириш сөзү илә Азәрбајчан ССР ЕА-нын мүхбир үзвү, профессор Ә. Мирәһмәдов ачды вә Гутгашынлынын әдәби талејиндән, бәдии әсәрләриндән бәһс едәрәк онун ирсинин әтрафлы вә дәрин тәдгигата еһтијачы олдуғуну, бу вәзифәнин Азәрбајчан әдәбијјатшүнаслығынын гаршысында актуал проблем кими дурдуғуну сөјләди.

Низами адына Әдәбијјат Институту «XIX әср Азәрбајчан әдәбијјаты тарихи» шө'бәсинин мүдири Н. Мәммәдов өз мә'рузәсиндә јазычынын «Рәшид бәј вә Сәадәт ханым» һекајәсинин идеја-бәдии хүсусијјәтләрини кениш тәһлил етди вә онун сон илләрдә тапылмыш «Сәфәрнамә» әсәри һаггында да мә'лумат верди.

Тарих елмләри намизәди Нәрмин Таһирзадәнин «И. Гутгашынлынын һәјатына даир јени сәнәдләр» мөвзусунда мә'рузәси динләјичиләр тәрәфиндән марагла гаршыланды.

Мә'лум олдуғу кими, «Рәшид бәј вә Сәадәт ханым» һекајәсинин јалныз франсызча јазылмыш варианты әлдәдир. Онун илк вариантынын һансы дилдә јазылдығы исә һәләлик суал алтындадыр. Буна көрә дә сессијада «Рәшид бәј вә Сәадәт ханым» әсәринин илк нәшринин дил вә үслуб хүсусијјәтләри» мөвзусунда мә'рузә илә ССРИ-нин 50 иллији адына Харичи Дилләр Институтунун баш мүәллими Горхмаз Гулијев чыхыш етди.

Гутгашынлынын јарадычылығы әтрафында мүбаһисәли, долашыг мәсәләләрин ајдынлашмасында, еләчә дә диггәтин јени проблемләрә јөнәлмәсиндә елми сессијанын әһәмијјәти вардыр.

Вәли Нәбијев